

LUND UNIVERSITY

En organisations säkerhetshanteringsförmåga

Akselsson, Roland

2011

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Akselsson, R. (2011). *En organisations säkerhetshanteringsförmåga*. Abstract från NOFS 2011, 19:e konferensen inom det Nordiska forskningsnätverket för säkerhet NOFS.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

En organisations säkerhetshanteringsförmåga

Roland Akselsson

Ergonomi och Aerosolteknologi, Institutionen för Designvetenskaper, Lunds Tekniska Högskola, Lunds Universitet,

Lunds Universitets Centrum för riskanalys och management, LUCRAM

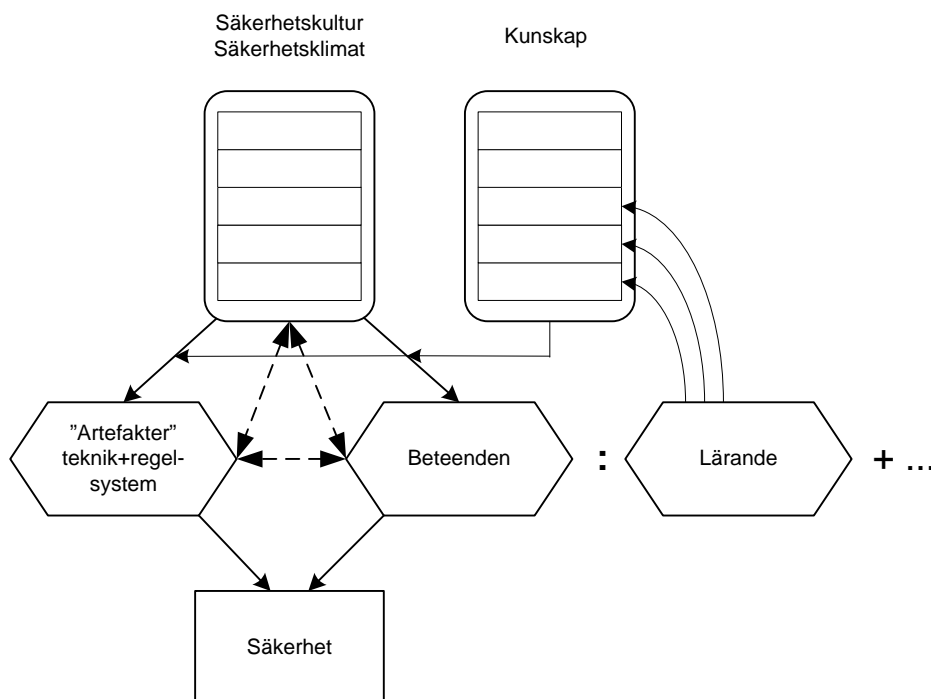
Centrum för medicin och teknologi för arbetsliv och samhälle, METALUND

Introduktion

Olyckor – och riskhantering kostar mycket – mätt i sådant som tämligen enkelt kan kvantifieras i kronor och i sådant som är svårare eller kanske till och med omöjligt att kvantifiera som t ex varumärkesskada, miljöskador och skador på människor. Det är därför mycket angeläget med en effektiv säkerhetshandling. Erfarenheter pekar på att det ofta finns mycket att förbättra. Målsättningen med detta föredrag är att presentera huvuddragen i en modell och några tillhörande verktyg för säkerhetshanteringsförmåga.

Innehållet bygger på en rad projekt inom olika branscher (flyg, flygledning, sjöfart, processindustri, vårdsektorn, mm) samt på den vetenskapliga litteraturen. Särskilt viktiga projekt i detta sammanhang är LUCRAM-projektet LINS (Lärande från incidenter för säkerhet i farliga verksamheter) som utfördes som ett samarbete mellan Brandteknik och riskhantering, Ergonomi och aerosolteknologi vid Lunds tekniska högskola och Institutionen för ledarskap och management vid Försvarshögskolan i Karlstad med stöd från MSB, samt EU-projektet HILAS (Human Integration into the Life-cycle of Aviation Systems, med ett 40-tal partners).

Först ges en skiss av huvuddragen hos modellen. Sedan utvecklas några delar djupare och verktyg för förbättringar diskuteras.

Figur. Skiss av huvuddragen i modell för säkerhetshanteringsförmåga. Streckade dubbelriktade pilar åskådliggör Banduras modell för reciprok interaktion. Kultur, klimat och kunskap på olika organisationsnivåer som t ex operatörer, mellanchefer och högsta ledningen framhävs.

Abstract av inbjudet plenarföredrag vid den 19:e konferensen inom det Nordiska forskningsnätverket för säkerhet, NoFS 2011, Revinge den 20-22 juni, 2011.

Modellen

Se figur. Vi utgår från säkerhet som det primära målet. En organisation har naturligtvis även andra mål varför effektiviteten i riskhanteringen och samordningsvinster med aktiviteter för andra mål är mycket viktiga. Säkerheten påverkas av människors beteenden och av vad vi kallar artefakter (det tekniska systemet och ledningssystemet för säkerhet). Beteenden och artefakter påverkas i sin tur av säkerhetskulturen/säkerhetsklimatet och av kunskapen på olika nivåer i organisationen. För kunskapen är lärandet (en form av beteende) viktigt.

Banduras modell för reciprok interaktion.

Här behandlar vi inte säkerhetskultur och säkerhetsklimat ingående. Det finns en bra sammanfattning av Törner (2010) som också har ett 'Keynote'-föredrag här. Men vi använder begreppen med förenklade definitioner. Efter framför allt Cooper (2000) och Health and Safety Executive (2005) definierar vi säkerhetskultur som värderingar om säkerhet som delas av de anställda i organisationen och som uttrycker sig i tre grupper av aspekter: säkerhetsklimatet (hur människor uppfattar säkerheten), beteenden (vad människor gör) och artefakter (vad organisationen har t ex ledningssystem). Allt eftersom forskningen på området går framåt ska vår säkerhetskultursförmågemodell förfinas.

Banduras modell för reciprok interaktion säger att de tre aspekterna säkerhetsklimat, beteenden och artefakter påverkar varandra positivt (se figur). Det innebär att man genom att förbättra en aspekt förbättrar de båda andra (Bandura 1977 a,b; 1986). Genom att arbeta med alla tre aspekterna främjas säkerheten.

Lärande

Ett ständigt lärande för säkerhet har en nyckelfunktion i modellen. Lärandet sker från utbildning, övningar, riskanalyser, olyckor, incidenter och avvikelser som uppmärksammas. I denna presentation fokuseras på lärande från incidenter och hur man kan identifiera brister i lärproceduren inkluderande både vertikalt och horisontellt organisatoriskt lärande.

Andra element

Andra element som diskuteras i denna framställning är bl a resiliens (se t ex Hollnagel et al., 2011), resilient säkerhetskultur inkluderande tre typer av hål i kulturen (Akselsson et al. 2009), och säkerhetsintelligens (Kirwan, 2008). Vidare har vi tagit fram och testat en metodik där chefer i en organisation får göra en självvärdering av organisationens säkerhetskultur på chefsnivå (Akselsson, R., 2011).

Referenser

- Akselsson, R., Ek, Å., Koornneef, F., Stewart, S., and Ward, M., 2009. Resilience Safety Culture. Proceedings of the 17th World Congress on Ergonomics (IEA), August 9-14, 2009, Beijing, China
- Akselsson, R., 2011. Mognadsnivå – enkel övning för chefer. I Jacobsson, A. Att lära stort från små incidenter – en handledning. Manuskript.
- Bandura, A., 1977a. Social learning theory. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ (from Cooper, 2000)
- Bandura, A., 1977b. Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioural change. Psychological review 84, pp. 191-215 (from Cooper, 2000)
- Bandura, A., 1986. Social foundations of thought and action: a social cognitive theory. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ (from Cooper, 2000)
- Cooper, M.D., 2000. Towards a model of safety culture. Safety Science 36, 111-136
- Hollnagel, E., Pariès, J., Woods, D. D., and Wreathall, J., 2011 (Eds). Resilience Engineering in Practice. A Guidebook. Ashgate.
- Health and Safety Executive, 2005. A review of safety culture and safety climate literature for the development of the safety culture inspection toolkit. Research Report 367. Norwich, HMSO, UK. Retrieved May 15, 2011 from <http://www.hse.gov.uk/research/rrpdf/rr367.pdf>
- Kirwan, B., 2008. From safety culture to safety intelligence. Probabilty Safety Assessment and Management Conference, PSAM9, 18-23 maj, 2008. Hong Kong, China.
- Törner, M., 2010. Bra samspel och samverkan skapar säkerhet – om klimat och kultur på arbetsplatsen. Kunskapsöversikt. Rapport 2010:1. Arbetsmiljöverket.